

Τεχνολογικό
Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Σχολή Επιστημών Υγείας

Διδακτορική διατριβή

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΣΤΗ
ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΣΕ ΧΡΟΝΙΟ ΣΕ ΑΣΘΕΝΕΙΣ
ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΝΟΣΗΛΕΙΑ ΣΤΗ ΜΟΝΑΔΑ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ
ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ**

Ευαγγελία Γιαννέλου

Λεμεσός, Ιανουάριος 2025

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

Διδακτορική διατριβή

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΣΤΗ
ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΣΕ ΧΡΟΝΙΟ ΣΕ ΑΣΘΕΝΕΙΣ
ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΝΟΣΗΛΕΙΑ ΣΤΗ ΜΟΝΑΔΑ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ
ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

της

Ευαγγελίας Γιαννέλου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Δρ. Μερόπη Μπουζικά

Λεμεσός, Ιανουάριος 2025

Έντυπο έγκρισης Επιτροπής Επίβλεψης

Διδακτορική διατριβή

Διερεύνηση παραγόντων που επιδρούν στη μετατροπή του πόνου σε χρόνιο σε ασθενείς μετά από νοσηλεία στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας

Παρουσιάστηκε από την

Ευαγγελία Γιαννέλου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Δρ. Μερóπη Μπουζίκια, Επίκουρη Καθηγήτρια,
Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μέλος Επιτροπής: Δρ. Ελισάβετ Παπαθανάσσογλου, Καθηγήτρια, University of
Alberta

Μέλος Επιτροπής: Δρ. Μαρία Καρανικόλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τεχνολογικό
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μέλος Επιτροπής: Δρ. Μαργαρίτα Γιαννακοπούλου, Καθηγήτρια, Εθνικό
Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μέλος Επιτροπής: Δρ. Μαρία Κυράνου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τεχνολογικό
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Εξωτερικό μέλος Επιτροπής: Dr Nikolaos Efstathiou, Associate Professor, University of
Birmingham, College of Medicine and Health, School of Health Sciences, Department
of Nursing and Midwifery

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Λεμεσός, Ιανουάριος 2025

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ευαγγελία Γιαννέλου, 2025

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διδακτορικής διατριβής από το Τμήμα Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων της συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Στους γονείς μου, Γιώργο και Καλλιόπη.

Ευχαριστίες

Αυτό το πολύ όμορφο ταξίδι ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2017 και ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2025. Στη διάρκεια αυτών των ετών, ταυτόχρονα με τις διδακτορικές σπουδές μου, συνέβαινε και η ζωή. Μέσα από τη διαδικασία εκπόνησης της διδακτορικής μου διατριβής ωρίμαζα όχι μόνο ηλικιακά, μα και πνευματικά, συναισθηματικά και ψυχικά. Στα δικά μου μάτια, ήταν ένα μαραθώνιο ταξίδι αφοσίωσης, πειθαρχίας, επιμονής, υπομονής, δημιουργικότητας και μάθησης, μαζί με τις αναποδιές, τα λάθη, τις καθυστερήσεις και τις προκλήσεις που συνήθως συνοδεύουν τα ταξίδια. Σε αυτό το ταξίδι, είχα την ευτυχία να έχω δίπλα μου ανθρώπους που, ο/η καθένας/μία με τον δικό του/της τρόπο και ρόλο, λειτούργησαν καταλυτικά στην επίτευξη αυτού του στόχου, από

την αρχή έως το τέλος, και, θα ήθελα να τους/τις αναφέρω ονομαστικά στις επόμενες γραμμές.

Αρχικά, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην αγαπημένη μου επιβλέπουσα Καθηγήτρια, Δρ. Μπουζικά Μερόπη, για το ήθος, την υπομονή, τη στήριξη και την καθοδήγησή της σε αυτό το μαραθώνιο ταξίδι. Η Δρ. Μπουζικά με ενέπνευσε και με βοήθησε να αναπτύξω τόσο τις πρακτικές δεξιότητες που καλείται να αναπτύξει ένας υποψήφιος διδάκτορας, όσο και την κριτική μου σκέψη. Η Δρ. Μπουζικά σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου είχε μια αστείρευτη πίστη στις ικανότητές μου, ιδιαίτερα τις στιγμές που τα δικά μου αποθέματα πίστης στέρευαν.

Θα ήθελα, ακόμα, να ευχαριστήσω τα μέλη της επιστημονικής μου επιτροπής, την εκλεκτή Καθηγήτρια Δρ. Παπαθανάσογλου Ελισάβετ, την οποία θαύμαζα ήδη από το πρώτο έτος των προπτυχιακών μου σπουδών στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), για την κριτική της συμβολή στις επιστημονικές μας δημοσιεύσεις και την πάντα δομημένη και ενθαρρυντική της συμβουλή στους όποιους προβληματισμούς κλήθηκα να αντιμετωπίσω, την εκλεκτή Καθηγήτρια Δρ. Καρανικόλα Μαρία, για την κριτική της συμβολή στις επιστημονικές μας δημοσιεύσεις και την πάντα υποστηρικτική της παρουσία στις σπουδές μου, καθώς επίσης και την εκλεκτή Καθηγήτρια Δρ. Γιαννακοπούλου Μαργαρίτα, εξωτερικό μέλος της επιτροπής, για την κριτική συμβολή της στις δημοσιεύσεις μας.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον εξάίρετο επιστήμονα Δρ. Μπόζα Ευάγγελο, για την καθοδήγηση και πρακτική βοήθεια στη διεξαγωγή των πειραματικών διατάξεων της μελέτης, παρόλο που δεν συμπεριλήφθηκαν στο τελικό κείμενο της διατριβής. Θα ήθελα επιπλέον να ευχαριστήσω τον Δρ. Γαλάνη Πέτρο, για την πολύτιμη βοήθειά του στις αναλύσεις. Θα ήθελα να ευχαριστήσω την αγαπητή συνεργάτιδα και υποψήφια διδάκτορα του ΕΚΠΑ, Μαθηματικό-Βιοστατιστικό, Νίκη Σκοπελίτη, η οποία επέβλεψε τις στατιστικές μεθόδους, αναλύσεις και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της διατριβής και ανέλαβε τις αναλύσεις των επιστημονικών δημοσιεύσεών μας. Θα ήθελα, ακόμα, να ευχαριστήσω τον εξάίρετο Καθηγητή Δρ. Μίττλετον Νίκο, ακαδημαϊκό υπεύθυνο του διδακτορικού προγράμματος του τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΠΑΚ, τόσο για τις σημαντικές συμβουλές του σχετικά με τον μεθοδολογικό σχεδιασμό της μελέτης, αλλά και για την ανεξάντλητη υποστήριξή του στη διάρκεια των σπουδών μου.

Θα ήθελα επίσης, να ευχαριστήσω τους δημιουργούς των εργαλείων που χρησιμοποίησα, τη Dr. Gélinas, δημιουργό της κλίμακας CPOT για την ευγενική

παραχώρηση του εκπαιδευτικού υλικού και της κλίμακας, τη Δρ. Μαμούρα, για την ευγενική παραχώρηση της ελληνικής CROT που μετέφρασε στο πλαίσιο εκπόνησης της διδακτορικής της διατριβής, και τον Δρ. Κοντοάγγελο για την ευγενική παραχώρηση της ελληνικής DTS.

Ακόμα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Συντονιστή Διευθυντή της ΜΕΘ στην οποία διεξήχθη η μελέτη, Δρ. Καλογερομήτρο Αλέξανδρο, για την υποστήριξή του, τον Προϊστάμενο Νοσηλεύτη της ΜΕΘ, κύριο Τσιρώνά Κωνσταντίνο, καθώς και όλο το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό για την αμέριστη υποστήριξή τους.

Θα ήθελα, ακόμα, να εκφράσω τη βαθιά ευγνωμοσύνη μου στους δικούς μου ανθρώπους. Στον λατρευτό αδερφό μου Αντώνη, τη σύζυγό του Μαίρη και την ανιψιά και αναδεκτή μου Εύα, στην φίλη μου, συμφοιτήτρια και συνάδελφο Κατερίνα, στις φίλες μου, συμφοιτήτριες και συναδέλφους Βάσια και Βιβή, που ζούσαν μαζί μου όλες τις πτυχές της εμπειρίας του διδακτορικού. Είμαι, ακόμα, ιδιαίτερα ευγνώμων στον αγαπημένο σύντροφό μου Λεωνίδα, για την ανεξάντλητη υπομονή και φροντίδα του καθημερινά, σε όλη τη διάρκεια συγγραφής της διατριβής και των επιστημονικών άρθρων.

Τέλος, στους γονείς μου, Γιώργο και Καλλιόπη, θα ήθελα να εκφράσω την βαθύτατη ευγνωμοσύνη μου, τόσο για την ανεξάντλητη αγάπη και υποστήριξή τους στο πόνημα αυτό, αλλά και για τα φτερά που μου έδωσαν και πάντα με ενθάρρυναν να ξεδιπλώσω, προκειμένου να ακολουθήσω τα όνειρά μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Ο πόνος στους μη επικοινωνούντες ασθενείς ΜΕΘ αποτελεί σημαντικό πρόβλημα τόσο στη διάρκεια της νοσηλείας τους, όσο και μετά από αυτή. Η αναγνώριση των παραγόντων που επιδρούν στη μετατροπή του πόνου σε χρόνια, μπορεί να οδηγήσει στην έγκαιρη αναγνώριση των ασθενών σε υψηλό κίνδυνο εμφάνισης χρόνιου πόνου και να οδηγήσει στην ανάπτυξη στοχευμένων κλινικών πρακτικών για την αποφυγή του.

Σκοπός: Η διερεύνηση των παραγόντων που επιδρούν στη μετατροπή του πόνου σε χρόνια μετά από νοσηλεία στη ΜΕΘ, σε μη-επικοινωνούντες ασθενείς.

Μέθοδος: Προοπτική μελέτη παρατήρησης με επαναλαμβανόμενες μετρήσεις, που διεξήχθη σε δύο φάσεις. Η Φάση I, εντός ΜΕΘ, περιλάμβανε την καταγραφή

δημογραφικών και κλινικών χαρακτηριστικών των ασθενών για 5 συνεχόμενες μέρες από την εισαγωγή τους. Η Φάση II, μετά τη ΜΕΘ, περιλάμβανε αξιολόγηση του πόνου, των συμπτωμάτων μετατραυματικού στρες (PTSD) και της σχετιζόμενης με την υγεία ποιότητας ζωής (HRQoL) μετά από 1 (T1), 3 (T2), 6 (T3) και 12 (T4) μήνες.

Αποτελέσματα: 123 ασθενείς συμπεριλήφθηκαν στη μελέτη, 87 από αυτούς επέζησαν και 59 αναλύθηκαν για διερεύνηση του χρόνιου πόνου. Περισσότεροι από τους μισούς ασθενείς εμφάνισαν πόνο τόσο στη διάρκεια της Φάσης I, όσο και στη διάρκεια της Φάσης II. Η παρουσία χρόνιου πόνου σχετίστηκε σημαντικά με τη διάρκεια νοσηλείας στη ΜΕΘ, εμφάνιση συμπτωμάτων PTSD και χαμηλότερου επιπέδου HRQoL.

Συμπέρασμα: Περισσότεροι από τους μισούς μη-επικοινωνούντες ασθενείς ΜΕΘ εμφάνισαν πόνο, και περισσότεροι από τους μισούς επιζήσαντες εμφάνισαν χρόνια πόνο. Η μεγαλύτερη διάρκεια νοσηλείας στη ΜΕΘ σχετίστηκε με μεγαλύτερο κίνδυνο για εμφάνιση χρόνιου πόνου. Η παρουσία χρόνιου πόνου σχετίστηκε με αυξημένο κίνδυνο για εμφάνιση συμπτωμάτων PTSD και μειωμένου επιπέδου HRQoL.

Λέξεις κλειδιά: πόνος, χρόνιος πόνος, ασθενείς ΜΕΘ, επιζήσαντες ΜΕΘ, παράγοντες κινδύνου